

ROCZNIK POLSKIEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ 2022



PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

© Copyright by Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2024

Redakcja

Redaktor naczelny: dr Sławomir Dębski

Zastępczyni redaktora naczelnego: dr Patrycja Sasnal

Redaktorka prowadząca: Veronika Jóźwiak

Członkowie: dr Przemysław Biskup, dr Łukasz Jasina, dr Łukasz Jurczyszyn,
dr hab. Agnieszka Legucka, dr Marcin Andrzej Piotrowski, dr hab. Sebastian Płóciennik,
dr Marcin Przychodniak, dr Justyna Szczudlik, dr Jolanta Szymańska,
dr Marcin Terlikowski

Redakcja tekstu

Marta Przyłuska-Brzostek, Karolina Dyl

Korekta

Katarzyna Staniewska

Projekt okładki, redakcja techniczna

Dorota Dołęgowska

„Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej” ukazuje się od 1991 r.
Opinie w nim wyrażone odzwierciedlają wyłącznie poglądy ich autorów.

Poszczególne artykuły są dostępne (za opłatą) na stronach:
www.pism.pl/eksiegarnia, www.cceol.com

ISSN 1230-4794

ISBN 978-83-67487-59-7

e-ISBN 978-83-67487-60-3

Wydawca

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych

ul. Warecka 1a, 00-950 Warszawa

tel. (+48) 22 556 80 00

e-mail: publikacje@pism.pl; www.pism.pl

Druk

Mazowieckie Centrum Poligrafii sp. z o.o.

ul. Lisi Jar 29

05-270 Marki

Spis treści

O autorach	5
Wykaz skrótów nazw ministerstw	7
Od redaktora	9
Rosyjska inwazja na Ukrainę i jej wpływ na realizację polityki zagranicznej RP	13
Anna Maria Dyner, Łukasz Kulesa	

I. Podstawy polityki zagranicznej Polski

Polityka Polski w Unii Europejskiej	27
Elżbieta Kaca, Melchior Szczepanik	
Polityka bezpieczeństwa RP	40
Artur Kacprzyk, Wojciech Lorenz, Marcin Terlikowski	
Zagraniczna polityka gospodarcza Polski	53
Damian Wnukowski	

II. Polityka Polski wobec wybranych państw i ugrupowań regionalnych

Polityka Polski wobec Stanów Zjednoczonych	69
Mateusz M. Piotrowski	
Polityka Polski wobec Niemiec	81
Łukasz Jasiński	
Polityka Polski wobec Francji	92
Amanda Dziubińska	
Polityka Polski wobec Wielkiej Brytanii	104
Przemysław Biskup	
Polityka Polski wobec Rosji	118
Agnieszka Legucka	

Polityka Polski wobec Chińskiej Republiki Ludowej	130
Marcin Przychodniak	
Polityka Polski wobec Ukrainy	138
Maria Piechowska, Daniel Szeligowski	
Polityka Polski wobec Białorusi	151
Anna Maria Dyner	
Polityka Polski w Grupie Wyszehradzkiej.	160
Veronika Jóźwiak, Łukasz Ogrodnik	
Polityka Polski wobec państw bałtyckich i nordyckich.	172
Kinga Dudzińska	
Polityka zagraniczna Polski wobec Japonii i Korei Południowej	185
Oskar Pietrewicz	

III. Wybrane zagadnienia polskiej polityki zagranicznej

Polskie przewodnictwo w OBWE	203
Stefania Kolarz	
Konsekwencje rosyjskiej agresji na Ukrainę dla międzynarodowego wymiaru polityki energetycznej i klimatycznej Polski	214
Zuzanna Nowak, Marianna Skoczek-Wojciechowska	
Polskie zaangażowanie w pomoc uchodźcom z Ukrainy	225
Jolanta Szymańska	

Autorzy
– analitycy w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych

Przemysław Biskup – program Unia Europejska
Kinga Dudzińska – program Europa Środkowa
Anna Maria Dyner – program Bezpieczeństwo międzynarodowe
Amanda Dziubińska – program Trójkąt Weimarski
Łukasz Jasiński – program Trójkąt Weimarski
Veronika Jóźwiak – program Europa Środkowa
Elżbieta Kaca – program Unia Europejska
Artur Kacprzyk – program Bezpieczeństwo międzynarodowe
Stefania Kolarz – program Sprawy globalne
Łukasz Kulesa – zastępca kierowniczki Biura Badań i Analiz
Agnieszka Legucka – program Europa Wschodnia
Wojciech Lorenz – koordynator programu Bezpieczeństwo międzynarodowe
Zuzanna Nowak – program Sprawy globalne
Łukasz Ogrodnik – program Europa Środkowa
Maria Piechowska – program Europa Wschodnia
Oskar Pietrewicz – program Azja i Pacyfik
Mateusz Piotrowski – program Bezpieczeństwo międzynarodowe
Marcin Przychodniak – program Azja i Pacyfik
Marianna Skoczek-Wojciechowska – program Sprawy globalne
Melchior Szczepanik – program Unia Europejska,
dyrektor Biura Instytutu w Brukseli
Daniel Szeligowski – kierownik programu Europa Wschodnia
Jolanta Szymańska – koordynatorka programu Unia Europejska
Damian Wnukowski – koordynator programu Azja i Pacyfik

Wykaz skrótów nazw ministerstw

MAP	– Ministerstwo Aktywów Państwowych www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe
MEiN	– Ministerstwo Edukacji i Nauki www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka
MF	– Ministerstwo Finansów www.gov.pl/web/finanse
MFiPR	– Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej www.gov.pl/web/fundusze-regiony
MI	– Ministerstwo Infrastruktury www.gov.pl/web/infrastruktura
MKiŚ	– Ministerstwo Klimatu i Środowiska www.gov.pl/web/klimat
MKDNiS	– Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu www.gov.pl/web/kulturaismport
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej www.gov.pl/web/obrona-narodowa
MRiPS	– Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej www.gov.pl/web/rodzina
MRiRW	– Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.gov.pl/web/rolnictwo
MRiT	– Ministerstwo Rozwoju i Technologii www.gov.pl/web/rozwój-praca-technologie
MS	– Ministerstwo Sprawiedliwości www.gov.pl/web/sprawiedliwosc
MSWiA	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji www.gov.pl/web/mswia
MSZ	– Ministerstwo Spraw Zagranicznych www.gov.pl/web/dyplomacja
MZ	– Ministerstwo Zdrowia www.gov.pl/web/zdrowie

Od redaktora

Oddajemy w ręce czytelników kolejny tom „Rocznika Polskiej Polityki Zagranicznej” przygotowany przez analityków Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. W tej wyjątkowej na polskim rynku wydawniczym publikacji specjaliści w podejmowanej problematyce opisują proces realizacji polityki zagranicznej Polski w poszczególnych obszarach. Czynią to, opierając się na jednakowej i powtarzanej każdego roku metodzie, co ułatwia systematyzację opisu i sprzyja jego obiektywizacji. Autorzy traktują koniec roku 2022 jako nieprzekraczalną cezurę analizy i oceny, nawet jeżeli kolejne miesiące zweryfikowały – pozytywnie lub negatywnie – skuteczność polskiej polityki zagranicznej.

Każdy rozdział rozpoczyna się przedstawieniem uwarunkowań prowadzenia polityki zagranicznej oraz analizą jej celów wyznaczonych przez rząd. W związku z niewywołaniem przez ministra spraw zagranicznych w 2022 r. – tak jak miało to miejsce w poprzednich dwóch latach – Informacji o zadaniach polskiej polityki zagranicznej opracowania bazują na długofalowych strategiach oraz analizie wypowiedzi decydentów. Następnie autorzy opisują środki, które miały służyć spełnieniu zamierzeń, najważniejsze wydarzenia i osiągnięcia, a na końcu oceniają stopień realizacji założonych celów. Podejście, w ramach którego eksperci PISM co roku odpowiadają na te same pytania badawcze, pozwala zaobserwować zmiany w polityce zagranicznej, porównywać poszczególne jej okresy, a także pomaga w podkreślaniu jej stałych elementów.

Polską politykę w 2022 r. zdefiniowało rozpoczęcie przez Rosję pełnoskalowej wojny przeciwko Ukrainie 24 lutego. Dlatego numer otwiera tekst specjalny przedstawiający chronologię wydarzeń wojennych oraz wskazujący na rosyjską agresję jako podstawowe uwarunkowanie polskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w tym roku. Autorzy identyfikują w nim najważniejsze konsekwencje globalne, europejskie i dla polityki RP, w tym nową hierarchię celów i nowe obszary działań w relacjach z państwami pozaeuropejskimi.

Rosyjska inwazja na Ukrainę wywołała najpoważniejszy od kilku dekad kryzys bezpieczeństwa w Europie, wobec którego polskie władze zajęły jednoznaczne stanowisko. Ich działania skupiały się na wspieraniu Ukrainy i osłabianiu międzynarodowej pozycji Rosji oraz sprzymierzonej z nią Białorusi. W Unii Europejskiej oznaczało to przede wszystkim zabiegi – skuteczne – o uzyskanie

przez Ukrainę poparcia dla jej wniosku o członkostwo (co było zwieńczeniem wieloletnich polskich starań) oraz formułowanie postulatów w sprawie zwiększenia pomocy dla niej i wsparcia dla uchodźców wojennych. Polska dyplomacja mobilizowała do działania również część państw członkowskich, w tym szczególnie Niemcy. Dzięki Polsce i państwom bałtyckim, które wyznaczały kurs odpowiedzi UE na rosyjską agresję, udało się ponadto doprowadzić do przyjęcia bezprecedensowych sankcji gospodarczych przeciw Rosji i Białorusi.

W wymiarze bezpieczeństwa istotnym celem polskiej dyplomacji było jego wzmacnianie poprzez rozszerzenie aktywności wojskowej sojuszników na terytorium RP oraz kształtowanie polityki odstraszenia i obrony NATO. Polska udzieliła również znacznego wsparcia militarnego Ukrainie oraz zaakceptowała ryzyko związane z utworzeniem na swoim terytorium międzynarodowego centrum logistycznego dla przerzutu uzbrojenia i pomocy humanitarnej. Polska wykorzystała również przewodniczenie pracom OBWE, by mobilizować państwa członkowskie do potępienia rosyjskiej agresji i do udzielenia pomocy Ukrainie.

Rosyjska agresja na Ukrainę była też próbą partnerstw dwustronnych i wielostronnych, w których uczestniczyła Polska. Rok 2022 był dla stosunków ze Stanami Zjednoczonymi okresem wzmocnienia współpracy nie tylko w wymiarze wojskowym, ale także bezpieczeństwa energetycznego. Wzmożenie kontaktów nastąpiło także w ramach Trójkąta Weimarskiego, co pokazywało – przynajmniej symbolicznie – jedność partnerów w obliczu zagrożenia. Polska przewartościowała też relacje z państwami Europy Środkowej. Grupa Wyszehradzka, przez lata traktowana przez rząd jako najważniejszy format współpracy regionalnej, znalazła się w poważnym kryzysie. Coraz istotniejsza z kolei stała się dla Polski współpraca z państwami bałtyckimi i nordyckimi, z którymi łączyły ją wspólne cele w polityce bezpieczeństwa, a także projekty energetyczne. Kwestie bezpieczeństwa były częstszym niż dotychczas tematem dialogu politycznego również z partnerami azjatyckimi – konsekwencje wojny na Ukrainie zdynamizowały rozwój partnerstw strategicznych Polski z Japonią i Republiką Korei. Ważnym elementem działań polskiej dyplomacji w regionach pozaeuropejskich, wśród państw tzw. Globalnego Południa, stało się przeciwdziałanie dezinformacji i propagandzie rosyjskiej.

Wojna Rosji przeciwko Ukrainie obnażyła słabości wielu europejskich sojuszników Polski i krótkowzroczność ich wcześniejszej polityki wobec Rosji. Wiązało się to m.in. z ich uzależnieniem od dostaw surowców o znaczeniu strategicznym z państwa konfrontującego się z UE i podważającego porządek międzynarodowy. Polska była w stosunkowo bezpiecznej sytuacji ze względu na konsekwentne przygotowywanie przez kolejne rządy ograniczenia udziału surowców z Rosji w miksie energetycznym kraju. Pozwoliło to na względnie

stabilne funkcjonowanie polskiej gospodarki mimo spowolnienia spowodowanego rosyjską agresją.

Radykalna zmiana sytuacji bezpieczeństwa państwa i jej konsekwencje, w tym masowe przybycie uchodźców wojennych z Ukrainy, stanowiły duże wyzwanie dla rządu i całego polskiego społeczeństwa. Nie było ono jednak wyzwaniem ponad siły. Odpowiedź Polski była skuteczna przynajmniej w dwóch obszarach – odstraszenia Rosji i wielowymiarowej pomocy Ukrainie. Ogólnonarodowe zaangażowanie w ten wysiłek stanowi kapitał polityczny, z którego można będzie skorzystać w przyszłości.

Zachęcam do lektury tekstów zespołu analitycznego PISM podsumowujących działania Polski w wymiarze polityki zagranicznej w kryzysowym roku 2022.

Sławomir Dębski

Rosyjska inwazja na Ukrainę i jej wpływ na realizację polityki zagranicznej RP

ANNA MARIA DYNER, ŁUKASZ KULESA

Agresywna, neoimperialna i rewizjonistyczna polityka Rosji, „realizowana również przy użyciu siły militarnej”¹, była uznawana za główne zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski także przed rokiem 2022. W następstwie rozpoczętej 24 lutego pełnoskalowej agresji Rosji przeciw Ukrainie stała się ona jednak uwarunkowaniem wywierającym przemożny wpływ na konceptualizację i realizację polskiej polityki zagranicznej. Niniejszy rozdział przedstawia główne etapy działań wojennych w 2022 r., a następnie identyfikuje najważniejsze związane z wojną założenia leżące u podstaw aktywności Polski w środowisku międzynarodowym, która została opisana w kolejnych rozdziałach Rocznika.

Kalendarium kryzysu

Pełnoskalową rosyjską inwazję na Ukrainę poprzedziła seria rozmów dyplomatycznych między Rosją a państwami zachodnimi. Były one związane z opublikowaną w grudniu 2021 r. listą żądań pod adresem NATO i USA, w których strona rosyjska domagała się nierozszerzania Sojuszu, a także ograniczenia obecności i aktywności wojskowej USA i NATO w swoim sąsiedztwie. W związku z tymi żądaniami w dniach 9–10 stycznia 2022 r. spotkały się w Genewie delegacje USA i Rosji, a 12 stycznia w Brukseli odbyło się posiedzenie Rady NATO–Rosja. USA i Sojusz odrzuciły roszczenia przyznania Rosji gwarancji bezpieczeństwa i zaofiarowały dialog na zasadzie wzajemności w sprawie kontroli zbrojeń, transparentności wojskowej i zapobiegania incydentom zbrojnym. Oferta ta okazała się dla Rosji niesatysfakcjonująca².

15 lutego 2022 r. minister spraw zagranicznych RP Zbigniew Rau także przeprowadził w Moskwie rozmowy, m.in. z ministrem spraw zagranicznych Siergiejem Ławrowem. Rau, który do rosyjskiej stolicy pojechał jako przewodniczący OBWE, „podkreślił potrzebę kontynuowania konstruktywnego dialogu opartego na zasadach prawa międzynarodowego oraz zaangażowania w istniejące

¹ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, 2020, www.bbn.gov.pl.

² Więcej: A.M. Dyner, A. Kacprzyk, *Rozmowy USA i NATO z Rosją bez przełomu*, „Komentarz PISM”, nr 3/2022, 13 stycznia 2022 r., www.pism.pl.

mechanizmy OBWE, w celu ograniczenia napięć w regionie”³. Jednak i te rozmowy nie przyniosły rezultatu.

Pełnoskalową rosyjską inwazję na Ukrainę poprzedziły manewry „Sojusznicze zdecydowanie”, których aktywna faza odbyła się w dniach 10–20 lutego na Białorusi. Ich scenariusz stanowił rozwinięcie ćwiczeń „Zapad 2021” i był wymierzony w państwa wschodniej flanki NATO oraz Ukrainę. Fазie przygotowawczej i samym manewrom towarzyszyły kompleksowe ćwiczenia całej Marynarki Wojennej Rosji i rosyjskich sił strategicznych, do których obserwacji 19 lutego został zaproszony Alaksandr Łukaszenka. Bardzo ważnym elementem była też dezinformacja dotycząca działań podejmowanych przez siły zbrojne obu państw, ich liczebności, przemieszczania poszczególnych jednostek i uzbrojenia, która miała na celu zwiększenie napięcia społecznego na Ukrainie i w państwach NATO. Ani Białoruś, ani Rosja nie ujawniły liczby zaangażowanych żołnierzy i sprzętu. Wielkość rosyjskich sił przerzuconych na Białoruś NATO oceniło na 30 tys. żołnierzy, z kolei w białoruskiej i rosyjskiej prasie pojawiały się informacje, że w ćwiczeniach wzięła udział zdecydowana większość sił zbrojnych Białorusi, co pozwalało oszacować liczbę wszystkich uczestników manewrów na maksymalnie 60 tys.⁴ Aktywną fazę ćwiczeń poprzedziło też sprawdzenie gotowości bojowej sił Państwa Związkowego, trwające od początku stycznia do 9 lutego.

Zakończenie manewrów zbiegło się ze zwiększaniem napięć w Donbasie, które były wywołane działaniami separatystycznych władz tzw. Donieckiej i Ługańskiej Republiki Ludowej (DNR i ŁNR), decyzją Dumy o przesłaniu prezydentowi Władimirowi Putinowi apelu o uznanie niepodległości obu terytoriów oraz rosyjskimi żądaniami realizacji przez władze Ukrainy porozumień mińskich. Już po zakończeniu manewrów, 21 lutego, Rosja uznała separatystyczne „republiki ludowe” w Donbasie.

27 lutego na Białorusi zakończyło się referendum w sprawie zmian w konstytucji, za którymi – według oficjalnych, niemożliwych do zweryfikowania danych – opowiedziało się ok. 82% głosujących przy frekwencji 78,6%. Najważniejsze – biorąc pod uwagę sytuację międzynarodową – było wykreślenie punktu, w którym zapisano, że Białoruś dąży do statusu państwa neutralnego i bezatomowego. Zastąpiono je stwierdzeniem, że Białoruś wyklucza agresję ze swojego terytorium na inne państwa. Referendum zbiegło się w czasie z pierwszymi dniami rosyjskiej inwazji na Ukrainę⁵.

³ Minister Zbigniew Rau zakończył wizytę w Moskwie, MSZ, 15 lutego 2022 r., www.gov.pl/web/dyplomacja.

⁴ Więcej: A.M. Dyner, *Przed atakiem – rosyjsko-białoruskie ćwiczenia Sojusznicze Zdecydowanie*, „Biuletyn PISM”, nr 37 (2456), 24 lutego 2022 r., www.pism.pl.

⁵ Więcej: A.M. Dyner, *Białoruś wobec wojny na Ukrainie*, „Komentarz PISM”, nr 30/2022, 2 marca 2022 r., www.pism.pl.

Przebieg działań zbrojnych w 2022 r.

24 lutego o godz. 5.00 miejscowego czasu Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej rozpoczęły ostrzał jednostek ukraińskich na wschodzie Ukrainy, a także przeprowadziły ataki raketowe i bombowe na lotniska w Boryspolu, Ozernoje, Kulbakinie, Czuhujewie, Kramatorsku i Czarnobajewce oraz na inne obiekty wojskowe na całej Ukrainie. Jednocześnie rozpoczął się ostrzał artyleryjski terytorium Ukrainy wzdłuż granicy z Rosją i Białorusią, a następnie atak z czterech głównych kierunków. W początkowym etapie działań zbrojnych Rosja zaangażowała 175–200 tys. żołnierzy, wspomaganych przez milicje tzw. DNR i ŁNR liczące w sumie ok. 34 tys. ludzi⁶.

W pierwszych dniach rosyjskiej agresji najbardziej zacięte walki toczyły się na północnym i południowym wschodzie Ukrainy. Wyraźnym celem rosyjskich wojsk było zajęcie Kijowa oraz odcięcie Ukrainy od Morza Azowskiego i Czarnego. Najważniejszym działaniem początku operacji było prowadzone z terenu Rosji i Białorusi natarcie, które miało dotrzeć do Kijowa, oraz dywersja w samym mieście. Kolejnym kluczowym elementem ataku była operacja prowadzona od strony Półwyspu Krymskiego w kierunku Mariupola – najważniejszego ukraińskiego portu na Morzu Azowskim, której celem było odcięcie Ukrainy od tego akwenu i zapewnienie lądowego połączenia Rosji z okupowanym Krymem. Trzecim ważnym celem było zdobycie Charkowa.

W pierwszych dniach pełnoskalowej agresji najważniejszymi miastami, które zdobyli Rosjanie, były Melitopol, Berdiańsk i Stanica Ługańska. Siły ukraińskie koncentrowały się na opóźnianiu działań agresora i obronie dużych miast z Kijowem na czele. Ukraińskim działaniom sprzyjała wysoka mobilizacja społeczeństwa, wypełnianie poleceń władz cywilnych i wojskowych oraz przekazywanie przez ludność cywilną informacji o ruchach przeciwnika.

28 lutego doszło na Białorusi do pierwszej tury rozmów ukraińsko-rosyjskich o warunkach zakończenia walk. Nie przyniosły one żadnych efektów, gdyż strona ukraińska dążyła do zawieszenia broni, a rosyjska oczekiwała całkowitej kapitulacji Ukrainy. Kolejna runda miała miejsce 3 marca, trzecia 7 marca, a czwarta 14 marca w formie wideokonferencji. 29 marca rosyjsko-ukraińskie negocjacje odbyły się w Stambule. Poprzedziło je 10 marca spotkanie ministrów spraw zagranicznych Rosji, Ukrainy oraz Turcji w Antalyi na marginesie Forum Dyplomacji. Rozmowy w Turcji przyniosły zbliżenie stanowisk stron w sprawie warunków rozejmu, jednak odkrycie bezpośrednio po ich zakończeniu dowodów masowych zbrodni popełnionych przez rosyjskich żołnierzy na ukraińskich

⁶ Więcej: A.M. Dyner, A. Legucka, M. Piechowska, *Rosyjski atak na Ukrainę*, „Komentarz PISM”, nr 12/2022, 24 lutego 2022 r., www.pism.pl.

cywilach, m.in. w Buczy, zniwelowało wcześniejsze ustalenia⁷. Od tamtej pory, poza rozmowami o „technicznym” charakterze, obie strony nie prowadziły już negocjacji. Turcja odegrała później istotną rolę przy zawarciu porozumień o ewakuacji ukraińskich obrońców Mariupola i następnie tzw. umowy zbożowej (22 lipca) pozwalającej na eksport z Ukrainy drogą morską wybranych kategorii produktów żywnościowych i zboża⁸.

W marcu Rosja prowadziła ofensywę od północy i północnego zachodu, częściowo z terytorium Białorusi. Celem ofensywy było okrążenie Kijowa. Stolicy broniły ukraińskie wojska lądowe, wojska powietrzno-desantowe oraz obrona terytorialna. Na wschodzie główne walki prowadzone były w rejonie Charkowa, który był regularnie ostrzeliwany przez Rosjan. Na południowym wschodzie rosyjskim siłom zbrojnym wspomaganym przez milicje donbaskich separatystów niemal udało się odciąć Ukrainę od Morza Azowskiego. Ostatnim bronionym miastem był Mariupol, jednak siły zbrojne Ukrainy nie miały możliwości przyjąć miastu z pomocą. Rosjanie prowadzili też operacje zmierzające do zajęcia Zaporozża (miasto było ostrzeliwane) oraz natarcie w stronę Krzywego Rogu. Na początku marca rosyjskie siły zbrojne przejęły kontrolę nad największą w Europie Zaporoską Elektrownią Atomową⁹.

W końcu marca rosyjskie natarcie na Kijów zostało zatrzymane. 28 marca wojskom ukraińskim udało się odzyskać kontrolę nad miastem Irpień – jednym z kluczowych punktów dla obrony stolicy. 29 marca Rosja zapowiedziała zmniejszenie intensywności działań na północy Ukrainy i wycofanie stamtąd znacznej części jednostek wojskowych (głównie 35. i 36. Armii Ogólnowojskowych Wschodniego Okręgu Wojskowego). Rosyjskie siły zbrojne wzmogły natomiast natarcie na wschodzie Ukrainy. Trwał ostrzał wielu miejscowości obwodów charkowskiego (w tym Charkowa), dniepropietrowskiego, donieckiego i ługańskiego. Intensywne walki prowadzone były m.in. w rejonie miejscowości Izium. Uzyskanie kontroli głównie nad obwodami donieckim i ługańskim było kluczowym celem Rosji z punktu widzenia propagandy wewnętrznej, zgodnie z którą działania prowadzone na Ukrainie miały zabezpieczyć terytoria separatystycznych tzw. DNR i ŁNR. Na południowym wschodzie trwała obrona Mariupola, którego centrum pozostawało pod kontrolą wojsk ukraińskich¹⁰.

⁷ Więcej: A.M. Spancerska, *Rola Turcji w rosyjsko-ukraińskich negocjacjach w Stambule*, „Biuletyn PISM”, nr 65 (2484), 20 kwietnia 2022 r., www.pism.pl.

⁸ Więcej: D. Szeligowski, *Porozumienie w sprawie odblokowania eksportu ukraińskiego zboża*, „Komentarz PISM”, nr 108/2022, 25 lipca 2022 r., www.pism.pl.

⁹ Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja militarna na Ukrainie po trzech tygodniach wojny*, „Komentarz PISM”, nr 64/2022, 16 marca 2022 r., www.pism.pl.

¹⁰ Obrona Mariupola trwała do 20 maja 2022 r., kiedy do niewoli trafili ostatni ukraińscy żołnierze broniący zakładów Azowstal, podczas gdy centrum miasta – a w zasadzie ruiny, które z niego zostały

Na początku kwietnia Rosja mianowała głównodowodzącego operacją wojskową. Został nim gen. Aleksandr Dwornikow, który wcześniej dowodził m.in. rosyjskimi siłami zbrojnymi w Syrii. W kwietniu Rosja skoncentrowała się na prowadzeniu działań głównie na wschodzie i – w mniejszym stopniu – na południu Ukrainy, natomiast wycofała swoje siły z północy tego państwa. W kolejnych tygodniach najbardziej intensywne walki trwały w okolicach Charkowa, gdzie Ukraińcy przeprowadzili skuteczną kontrofensywę, odpychając Rosjan w stronę granicy. Bardzo intensywne działania toczyły się w obwodach donieckim, zwłaszcza w kierunku miasta Łyman, i ługańskim – m.in. w kierunku miast Rubiżne i Siewierodoneck¹¹. 13 kwietnia zatonął, trafiony ukraińskimi rakietami Neptun, flagowy okręt rosyjskiej Floty Czarnomorskiej – krążownik „Moskwa”, co miało bardzo pozytywne znaczenie dla morale społeczeństwa ukraińskiego. Okręt ten był zaangażowany w agresywne działania przeciw Ukrainie od pierwszych godzin agresji, kiedy zaatakował posterunek ukraińskiej straży granicznej na Wyspie Węży.

W maju najcięższe walki trwały z kolei w Donbasie, gdzie Rosjanie dążyli do zajęcia całości obwodów ługańskiego i donieckiego. Wojska rosyjskie coraz częściej stosowały taktykę spalonej ziemi, co zwiększało straty ludzkie i materialne Ukrainy. Rosjanie starali się umocnić swoją władzę na zajętych terenach obwodu chersońskiego oraz w Mariupolu i Berdiańsku – najważniejszych ukraińskich miastach portowych nad Morzem Azowskim. Trwała tam przymusowa paszportyzacja, jako środek płatniczy narzucany był rosyjski rubel, a w szkołach wprowadzano nauczanie w języku rosyjskim. Część mieszkańców trafiła do tzw. obozów filtracyjnych, gdzie sprawdzano ich przeszłość, w tym ewentualny udział w walkach, a część została wywieziona w głąb Rosji. Rosja de facto przejęła pełną kontrolę nad Morzem Azowskim. Na Morzu Czarnym u wybrzeży Ukrainy prowadziła też intensywne działania, których celem była m.in. jej blokada gospodarcza i wojskowa. W Donbasie Rosjanie skoncentrowali się na dwóch kierunkach natarcia – siewierodoneckim i bachmuckim.

W czerwcu intensywne starcia trwały w obwodzie ługańskim. 4 lipca, po zakończonych walkach, dowództwo sił zbrojnych Ukrainy zdecydowało o wycofaniu wojska z Lisiczańska – największej miejscowości obwodu ługańskiego, która pozostawała dotąd pod kontrolą Ukrainy. Tego samego dnia minister obrony Rosji

– Rosjanie zajęli kilka tygodni wcześniej. Dla Ukraińców obrona tego zakładu była przykładem heroizmu i walki do końca. Za sprawą przedłużających się walk o Mariupol Rosjanie nie byli w stanie przerzucić części swoich jednostek w inne rejony wschodniej Ukrainy, co ułatwiło ich obronę. Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja wojskowa na Ukrainie po pięciu tygodniach walk*, „Komentarz PISM”, nr 75/2022, 1 kwietnia 2022 r., www.pism.pl; A.M. Dyner, M. Piechowska, *Sytuacja w Mariupolu*, „Komentarz PISM”, nr 65/2022, 17 marca 2022 r., www.pism.pl.

¹¹ Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja militarna Ukrainy po dziewięciu tygodniach wojny*, „Komentarz PISM”, nr 85/2022, 28 kwietnia 2022 r., www.pism.pl.

Sergiej Szojgu oświadczył, że wojska rosyjskie przejęły kontrolę nad obwodem ługańskim. Na południu kraju siły zbrojne Ukrainy nadal prowadziły działania kontrofensywne w kierunku Chersonia¹².

Latem Ukraina przygotowywała się do przeprowadzenia kontrofensywy na wschodzie i na południu kraju. Po opuszczeniu przez Rosjan terenów północnej Ukrainy był to pierwszy moment od rozpoczęcia agresji, kiedy ukraińskie siły zbrojne przeszły do skoordynowanych działań ofensywnych o znacznej skali i charakterze.

Na początku września ukraińskie wojska przeprowadziły kontrofensywę w obwodzie charkowskim, dzięki której 11 września udało im się przejąć kontrolę nad tym obwodem. Siły zbrojne Ukrainy przywróciły wtedy kontrolę w sumie nad ok. 50 miejscowościami, zajęły obszar ok. 3 tys. km², co pozwoliło również na odzyskanie władzy nad częścią granicy z Rosją. Ukraińska ofensywa udała się m.in. dzięki kilkukrotnej przewadze liczebnej nad siłami rosyjskimi. Była też możliwa, ponieważ ze względu na prowadzone wcześniej działania na południu Ukrainy Federacja Rosyjska przerzuciła tam istotne komponenty bojowe – sprzęt (w tym czołgi i transportery) z Krymu oraz żołnierzy stacjonujących w Donbasie¹³.

W sierpniu i na początku września walki trwały też w obwodzie chersońskim. W połowie sierpnia siły zbrojne Ukrainy rozpoczęły m.in. ostrzały artyleryjskie, których celem było odizolowanie stacjonujących na zachodnim brzegu Dniepru sił rosyjskich od linii zaopatrzenia z Krymu i od wschodniego brzegu rzeki. Ukraińska letnia kontrofensywa pozwoliła odzyskać część terytoriów, ale nie udało się dokonać istotnego wyłomu w rosyjskich liniach i spowodować wycofania znacznych sił Rosji z obwodu chersońskiego. Mimo to Ukraina konsekwentnie prowadziła działania zbrojne w kierunku Chersonia.

21 września w Rosji została ogłoszona częściowa mobilizacja, której podlegało ok. 300 tys. rezerwistów. Oficjalnie była ona spowodowana koniecznością „wyzwolenia” czterech południowo-wschodnich obwodów Ukrainy oraz rosnącym, zdaniem rosyjskich władz, zagrożeniem ze strony państw Zachodu. Była ona prowadzona do końca października 2022 r.¹⁴

W październiku na moście Krymskim łączącym okupowany Krym z Rosją doszło do eksplozji, w wyniku której uszkodzona została jedna nitka przeprawy drogowej i przeprawa kolejowa. Uszkodzenie mostu miało duże znaczenie propagandowe. Nastąpiło dzień po 70. urodzinach Władimira Putina i było ciosem

¹² Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja militarna na Ukrainie – stan na początek lipca*, „Komentarz PISM”, nr 102/2022, 8 lipca 2022 r., www.pism.pl.

¹³ Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja militarna na Ukrainie – stan na połowę września*, „Komentarz PISM”, nr 119/2022, 13 września 2022 r., www.pism.pl.

¹⁴ Więcej: A.M. Dyner, *Rosja wprowadza częściową mobilizację*, „Komentarz PISM”, nr 122/2022, 21 września 2022 r., www.pism.pl.

w wizerunek rosyjskich służb, które twierdziły, że przeprawa podlega szczególnej ochronie¹⁵. W październiku nowym dowódcą rosyjskich sił zbrojnych zaangażowanych w „specjalną operację wojskową” na Ukrainie został generał Siergiej Surowikin, a Rosja wkrótce później rozpoczęła zmasowane ostrzały rakietowe ukraińskiej infrastruktury krytycznej. 10 października Alaksandr Łukaszenka poinformował o rozpoczęciu – po raz pierwszy – formowania na białoruskim terytorium Regionalnego Zgrupowania Wojsk Białorusi i Rosji¹⁶.

11 listopada Ukraina przywróciła kontrolę nad Chersoniem i prawobrzeżną częścią obwodu chersońskiego. Wcześniej – we wrześniu i październiku – strona ukraińska skoncentrowała na tym odcinku frontu znaczące siły (szacowane nawet na 80 tys. żołnierzy) i środki. Rosjanie rozpoczęli z kolei wycofywanie artylerii na lewy brzeg Dniepru i rotację doświadczonych jednostek, które były zmieniane przez siły świeżo zmobilizowane. 12 listopada ukraińskie władze lokalne, policja i SBU wróciły do Chersonia, a 14 listopada do miasta przyjechał prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski. Do połowy listopada siły zbrojne Ukrainy odzyskały 64 tys. km², a więc ponad połowę ziem zajętych przez Rosję po 24 lutego¹⁷.

Pod koniec 2022 r. szczególnie zacięte starcia trwały w rejonach miast Swatowe (obwód ługański) i Bachmut (obwód doniecki), gdzie Rosjanie zgromadzili znaczne siły i środki, co umożliwiło im powstrzymanie ukraińskiej kontryofensywy. Pod koniec roku front niemal ustabilizował się i przebiegał w obwodzie chersońskim i częściowo zaporoskim na rzece Dniepr, w obwodzie donieckim – w pobliżu takich miejscowości, jak Welyka Nowosilka, Marjinka, Awdijiwka w kierunku Bachmutu i dalej do Kreminnej i Swatowego w obwodzie ługańskim.

Wpływ wojny na politykę zagraniczną RP

Założenia. Znaczenie wojny dla realizacji polityki zagranicznej wynikało przede wszystkim z przyjętych przez polskie władze założeń dotyczących znaczenia jej wyniku dla suwerenności państwa, jego bezpieczeństwa i stabilności, a także wolności obywateli i możliwości rozwoju społecznego i ekonomicznego. Podejście to było podzielane przez wszystkie główne siły polityczne¹⁸,

¹⁵ Więcej: A.M. Dyner, *Konsekwencje eksplozji na moście Krymskim*, „Komentarz PISM”, nr 129/2022, 11 października 2022 r., www.pism.pl.

¹⁶ Więcej: A.M. Dyner, *Formowanie Regionalnego Zgrupowania Wojsk na Białorusi*, „Komentarz PISM”, nr 132/2022, 18 października 2022 r., www.pism.pl.

¹⁷ Więcej: A.M. Dyner, *Sytuacja strategiczno-wojskowa na Ukrainie po wyzwoleniu Chersonia*, „Komentarz PISM”, nr 140/2022, 15 listopada 2022 r., www.pism.pl.

¹⁸ Donald Tusk: *dzisiejsza wojna w Ukrainie to także wojna światów*, „TVN24”, 5 maja 2022 r., www.tvn24.pl; Czarzasty po RBN: *W sprawie bezpieczeństwa Polski potrzebny konsensus. Nawet z PiS*, „RMF24”, 4 lipca 2022 r., www.rmfm24.pl.

a także, zgodnie z wynikami badań opinii publicznej, przez przeważającą większość społeczeństwa¹⁹.

Po pierwsze, rosyjska agresja została uznana za przełomowy moment historyczny, w którym decydowały się losy nie tylko niepodległej Ukrainy, ale także Polski oraz europejskiego i globalnego systemu bezpieczeństwa i ładu międzynarodowego. W razie zwycięstwa Rosji nastąpiłoby załamanie dotychczasowego systemu opartego na poszanowaniu prawa międzynarodowego i zasadzie równości państw, zaś „instrumentem uprawiania polityki zagranicznej [stałyby] się szantaż i groźba użycia sił”²⁰. Nie tylko dałoby to pożywkę rosyjskiemu imperializmowi, ale także prowadziło do anarchii w relacjach międzynarodowych lub do powrotu skrajnie niekorzystnych dla Polski koncepcji koncertów mocarstw, prymatu interesów państw silniejszych nad słabszymi i podziału Europy na strefy wpływów. Zgodnie z przyjętą przez aklamację uchwałą Sejmu RP z 24 lutego rosyjska agresja stanowiła „bezpośredni atak na bezpieczeństwo euroatlantyckie i cały porządek międzynarodowy, który pociąga za sobą olbrzymie konsekwencje geostrategiczne. Federacja Rosyjska wyklucza się z międzynarodowej wspólnoty”²¹. Zgodnie z polską percepcją porażka Rosji na Ukrainie potwierdziłaby natomiast i wzmocniła globalny porządek międzynarodowy oparty na poszanowaniu prawa. Miałaby także funkcję odstrasżającą w stosunku do innych państw, prowadząc do sytuacji, w której „agresja zbrojna stanie się nieopłacalna, gdyż będzie wywoływać solidarność i masową pomoc na rzecz jej ofiary, tworzyć szeroką nieformalną koalicję zwalczającą agresora”²². Było to tym ważniejsze, że właśnie na fundamencie sprawnego funkcjonowania liberalnego systemu międzynarodowego Polska budowała swoją pozycję międzynarodową i politykę zagraniczną po 1989 r. Była zatem bezpośrednio zainteresowana jego zachowaniem.

Po drugie, polscy decydenci podkreślali bezpośredni związek między bezpieczeństwem Polski a rozwojem sytuacji na Ukrainie, wynikający nie tylko z przesłanek historycznych, geografii oraz istniejących relacji politycznych, społecznych i gospodarczych ze wschodnim sąsiadem, ale także z przekonania, że Polska może stać się kolejnym obiektem rosyjskiej agresji. Wielokrotnie były przy tym przywoływane słowa prezydenta Lecha Kaczyńskiego, który przemawiając w Tbilisi w sierpniu 2008 r., stwierdził, że w razie niepowstrzymania Rosji w Gruzji

¹⁹ Zob. K. Dojwa-Turczyńska, *Rosyjsko-ukraiński konflikt zbrojny w percepcji polskiego społeczeństwa*, „Roczniki Badań Społecznych” 2023, t. 15 (51), nr 2, s. 136–137.

²⁰ *Przesłanie do Szefów Misji Dyplomatycznych akredytowanych w Polsce*, „Prezydent.pl”, 4 lutego 2022 r., www.prezydent.pl.

²¹ *Oświadczenie Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę*, „Monitor Polski”, 24 lutego 2022 r., poz. 284, <https://isap.sejm.gov.pl>.

²² *Rosyjska napaść na Ukrainę to wielka wojna, wywiad z gen. Rajmundem Andrzejczakiem*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” 2022, nr 4 (91), s. 27.

następnym celem może być Ukraina, „pojutrze państwa bałtyckie, a później może i czas na mój kraj, na Polskę!”. Uchwała przyjęta przez Senat RP 4 lutego wskazywała wprost, że „wolna Ukraina jest jednym z gwarantów bezpieczeństwa Polski [...] Nie ma bowiem bezpiecznej Polski bez bezpiecznej Ukrainy”²³. W wywiadzie przeprowadzonym w czerwcu prezydent Andrzej Duda stwierdził: „Myślę, że nikt nie ma wątpliwości co do tego, że wspierając Ukrainę, tak naprawdę realizujemy również interes bezpieczeństwa Rzeczypospolitej. [...] Polskim interesem jest to, żeby Ukraina się obroniła. Dzisiaj polskim interesem jest to, żeby Ukraina pozostała niepodległa, wolna, suwerenna”²⁴. Pomoc Ukrainie w odpieraniu rosyjskiej agresji została zatem wprost powiązana z realizacją podstawowych interesów narodowych w dziedzinie bezpieczeństwa.

Po trzecie, duże znaczenie dla formowania polskiego stanowiska miało ukształtowane przez doświadczenia historyczne poczucie obowiązku wykazania solidarności wobec walczącego o wolność narodu ukraińskiego oraz wsparcia państwa demokratycznego przeciwstawiającego się agresji państwa autorytarnego. Dlatego też Polska konsekwentnie podnosiła moralno-etyczny wymiar pomocy dla Ukrainy i wsparcia jej oporu przeciw Rosji, szczególnie po ujawnieniu informacji o bestialskim traktowaniu przez siły rosyjskie ukraińskiej ludności cywilnej, w tym o zbrodniach wojennych w Buczy i Irpieniu²⁵. Polska przedstawiała Ukrainę jako istotny element „kolektywnego Zachodu” i państwo, które broni „nie tylko swojej wolności, ale wolności nas wszystkich – Europejczyków”²⁶. Związane z tym było przekonanie, że układanie się i poszukiwanie kompromisu z agresorem nie prowadzi do trwałego, sprawiedliwego pokoju.

Działania. Przyjęcie powyższych przesłanek doprowadziło do skupienia polskiej dyplomacji w 2022 r. na zadaniu wsparcia Ukrainy oraz osłabienia międzynarodowej pozycji Rosji oraz sprzymierzonej z nią Białorusi. Szczegółowe cele i priorytety zmieniały się w miarę rozwoju sytuacji. Od początku roku do lutego 2022 r. Polska dążyła do powstrzymania Rosji od decyzji o kolejnym etapie agresji przeciw Ukrainie, m.in. aktywnie działając jako państwo przewodniczące pracom OBWE²⁷. W tygodniach bezpośrednio następujących po rozpoczęciu ataku, kiedy realny wydawał się scenariusz wojskowej porażki Ukrainy, na pierwszy plan

²³ Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lutego 2022 r. w sprawie wsparcia Ukrainy, „Monitor Polski”, 8 lutego 2022 r., poz. 161, <https://isap.sejm.gov.pl>.

²⁴ Wywiad Prezydenta RP dla TVP Katowice i PR Katowice, „Prezydent.pl”, 7 czerwca 2022 r., www.prezydent.pl.

²⁵ Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 października 2022 r. o uznaniu władz Federacji Rosyjskiej za reżim terrorystyczny, „Monitor Polski”, 2 listopada 2022 r., poz. 1043, <https://isap.sejm.gov.pl>.

²⁶ Orędzie Prezydenta RP, „Prezydent.pl”, 24 lutego 2022 r., www.prezydent.pl.

²⁷ *Poland's Leadership of the OSCE in a Time of Crisis*, Commission on Security & Cooperation in Europe: U.S. Helsinki Commission, transkrypcja spotkania z ministrem Z. Rauem, 3 lutego 2022 r., www.csce.gov.

działań dyplomacji wysunęło się mobilizowanie społeczności międzynarodowej do udzielania pomocy Ukrainie oraz aktywizacja NATO i Unii Europejskiej, także w kontekście wsparcia dla uchodźców²⁸.

W kolejnych miesiącach, w miarę krzepnięcia ukraińskiej obrony, a następnie sukcesów kontrataków, coraz większe znaczenie miała kwestia przekonania pozaeuropejskich państw wspierających Rosję lub zajmujących stanowisko neutralne do zmiany polityki, m.in. poprzez dzielenie się informacjami na temat przebiegu i humanitarnych konsekwencji wojny²⁹. Polska dyplomacja aktywnie działała też na forum Unii Europejskiej i NATO, a także innych organizacji międzynarodowych. W tym okresie istotne stało się też uczestnictwo w międzynarodowej debacie na temat scenariuszy zakończenia wojny oraz roli państw zachodnich we wspieraniu Ukrainy. Polska zdecydowanie występowała przeciw sugestiom, że Ukraina powinna zgodzić się na zawieszenie broni lub przystąpić do negocjacji z Rosją bez odzyskania kontroli nad całym okupowanym terytorium. W przemówieniu wygłoszonym 22 maja przed Radą Najwyższą Ukrainy prezydent Duda podkreślił, że „jeżeli dla świętego spokoju, interesów gospodarczych czy politycznych ambicji zostanie poświęcona Ukraina, choćby centymetr jej terytorium i kawałek suwerenności, będzie to olbrzymi cios nie tylko dla ukraińskiego narodu, ale dla całej wspólnoty Zachodu”³⁰. Stwierdził, że jedynie wyraźna wojskowa porażka Rosji i wyparcie jej sił z Ukrainy gwarantują długofalowe bezpieczeństwo tego państwa, a pośrednio też Polski, oraz stworzą warunki do odbudowy³¹.

Kluczowego znaczenia nabierała zatem kwestia wojskowego wsparcia Ukrainy i oddanie do jej dyspozycji uzbrojenia pozwalającego nie tylko na obronę, ale także na uzyskanie operacyjnej przewagi nad armią rosyjską. Skutkowało to zarówno dostarczaniem przez Polskę poszczególnych typów uzbrojenia, jak i wywieraniem nacisku na zachodnich partnerów (także publicznie) w kwestii przyspieszenia i poszerzenia zakresu dostaw sprzętu i amunicji. Polska popierała ponadto działania prowadzące zarówno do międzynarodowej izolacji i osłabienia Rosji, jak i pociągnięcia do odpowiedzialności zbrodniarzy wojennych.

W 2022 r. dyplomacja polska zajmowała się także zwalczaniem rosyjskiej dezinformacji i prorosyjskich narracji, m.in. w państwach Afryki, Bliskiego

²⁸ *Premier Morawiecki apeluje do liderów i społeczeństw UE*, M. Morawiecki (MorawieckiPL), Facebook, 7 marca 2022 r., www.facebook.com.

²⁹ *Wystąpienie na 77. Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ*, „Prezydent.pl”, 20 września 2022 r., www.prezydent.pl.

³⁰ *Wystąpienie Prezydenta RP przed Radą Najwyższą Ukrainy*, „Prezydent.pl”, 22 maja 2022 r., www.prezydent.pl.

³¹ Z. Rau, *Russia Has Declared War on the West. Here's How to Win*, „Politico”, 24 marca 2022 r., www.politico.com.

Wschodu oraz obszaru Azji i Pacyfiku³². Obejmowało to prostowanie pojawiających się – szczególnie na początku wojny – materiałów dotyczących złego traktowania Ukraińców i obywateli państw trzecich na przejściach granicznych i na terytorium Polski, a także bieżące odnoszenie się do tez rosyjskiej propagandy, np. o rzekomych planach dokonania rozbioru Ukrainy albo wysłania polskich sił zbrojnych na terytorium Ukrainy lub Białorusi. Innym wyzwaniem było wyjaśnianie – także w części państw europejskich – przyczyn i kontekstu wybuchu wojny, szczególnie przeciwstawianie się narracjom usprawiedliwiającym rosyjską agresję np. reakcją na rozszerzenie NATO lub politykę Stanów Zjednoczonych.

Wojna wzmocniła wśród polskich decydentów przekonanie, że najlepszą gwarancję ustanowienia stabilnego i sprawiedliwego systemu bezpieczeństwa europejskiego oraz długofalowego powstrzymania Rosji stanowi członkostwo Ukrainy w UE. O ile już wcześniej Polska popierała udział Ukrainy w strukturach transatlantyckich, o tyle w 2022 r. możliwe było wykorzystanie gotowości większości państw europejskich do zmiany stanowiska na proukraińskie. Wyrażając poparcie dla europejskich aspiracji Ukrainy, Senat RP odwoływał się także do argumentów etycznych i solidarnościowych: „Pełne członkostwo Ukrainy w Unii Europejskiej jest moralnym obowiązkiem obecnego pokolenia Europejczyków. Wartości, które zapewniły Europie Zachodniej 77 lat pokoju i dobrobytu, są dziś zagrożone. Ukraiński żołnierz, broniąc granic swojego kraju, broni całej Europy”³³. Na dalszy plan w ramach tego podejścia przesunęły się praktyczne konsekwencje dla Polski rozpoczęcia procesu integracji Ukrainy z UE i członkostwa w UE.

Strategiczna decyzja zajęcia jednoznacznego stanowiska wobec wojny wynikała zarówno z realistycznej analizy konsekwencji ewentualnego zwycięstwa Rosji dla bezpieczeństwa Polski i Europy, jak i z przesłanek prawnych, moralnych i solidarnościowych. W 2022 r. polska dyplomacja realizowała także inne cele, z których istotne było wzmocnienie bezpieczeństwa państwa poprzez zwiększenie skali obecności i aktywności wojskowej sojuszników na jego terytorium oraz kształtowanie polityki odstraszania i obrony NATO. Wsparcie Ukrainy stało się jednak najważniejszym imperatywem, który wpływał na działania polskiej dyplomacji w większości obszarów jej aktywności.

³² Zob. J. Czerep, S. Nowacka, *Fertile ground: How Africa and the Arab World found common language with Russia on Ukraine*, PISM Report, styczeń 2023, www.pism.pl.

³³ *Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 marca 2022 r. w sprawie europejskich aspiracji Ukrainy*, „Monitor Polski”, 11 marca 2022 r., poz. 333, <https://isap.sejm.gov.pl>.

